

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.17.6.2023

Pani
Weronika Klimuntowska-Nawrocka
Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej we Wronkach

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
ul. Powstańców Wielkopolskich 23
64-510 Wronki

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/003 - Działania wybranych organów administracji publicznej na rzecz pomocy obywatelom Ukrainy
w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa

I.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej ¹ , ul. Powstańców Wielkopolskich 23, 64-510 Wronki
Kierownik jednostki kontrolowanej	Weronika Klimuntowska-Nawrocka, Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej ² , przez cały okres objęty kontrolą (dowód: akta kontroli str. 3)
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja działań w celu udzielenia pomocy obywatelom Ukrainy oraz ich efekty
Okres objęty kontrolą	Od 24 lutego 2022 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych w jednostce ³ , z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie, jeśli miały wpływ na kontrolowaną działalność
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontrolerzy	1. Joanna Kozak, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LPO/102/2023 z 19 czerwca 2023 r. 2. Tomasz Juskiewicz, starszy inspektor k.p., upoważnienie do kontroli nr LPO/101/2023 z 19 czerwca 2023 r. (akta kontroli str. 1, 2)

¹ Dalej również: Ośrodek.

² Dalej: Dyrektor Ośrodka.

³ Czynności kontrolne prowadzono do 3 sierpnia 2023 r.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

NIK ocenia pozytywnie realizację przez Dyrektora Ośrodka zadań dotyczących świadczenia pomocy obywatelom Ukrainy.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W Ośrodku prawidłowo i efektywnie zrealizowano działania na rzecz pomocy obywatelom Ukrainy, polegające na wypłacie świadczenia pieniężnego z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom tego państwa oraz przysługującego im jednorazowego świadczenia pieniężnego.

Pracownicy Ośrodka przed każdym rozstrzygnięciem w sprawach o przyznanie świadczenia pieniężnego weryfikowali ustawowe przesłanki uzasadniające wypłatę świadczenia, korzystając przy tym zarówno z dostępnych baz danych i informacji od Straży Granicznej, jak i z dokumentów przedstawianych przez wnioskodawców. Weryfikację spełniania warunków przyznania świadczenia przeprowadzano także u części wnioskodawców, w miejscach zakwaterowania obywateli Ukrainy.

W uzasadnionych przypadkach, w prawidłowej formie odmawiano przyznania świadczenia, wnioski pozostawiano bez rozpatrzenia lub informowano wnioskodawcę o braku podstaw do wypłaty świadczenia.

W Ośrodku zapewniono prawidłowe ewidencjonowanie wypłaty przyznanych świadczeń, a wypłaty dokonywano bez zbędnej zwłoki po otrzymaniu środków na ten cel.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Realizacja działań w celu udzielenia pomocy obywatelom Ukrainy oraz ich efekty

Opis stanu faktycznego

W Ośrodku były realizowane następujące zadania:

- 1) wypłata świadczenia pieniężnego z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy, o którym mowa w art. 13 ust. 1 ustawy dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa⁶,
- 2) wypłata jednorazowego świadczenia pieniężnego 300 zł przeznaczonego na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe, przysługującego obywatelom Ukrainy, o którym mowa w art. 31 ust. 1 ustawy o pomocy,
- 3) wypłata świadczenia pieniężnego z tytułu prowadzenia miejsc zbiorowego zakwaterowania i całodziennego wyżywienia, o którym mowa w art. 12 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy;
- 4) wypłata środków na zapewnienie jednego gorącego posiłku dla dzieci i młodzieży w przedszkolu i szkole, na podstawie art. 29 i 30 ustawy o pomocy⁷,
- 5) wypłata świadczeń rodzinnych, o których mowa w art. 26 ust. 1 ustawy o pomocy.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dz. U. z 2023 r. poz. 103, ze zm., dalej: ustawa o pomocy.

⁷ Pomoc doraźna, zapewnienie posiłku na czas nie dłuższy niż dwa miesiące, przyznawana na podstawie art. 48b ust. 5 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, ze zm.).

(dowód: akta kontroli str. 9-12)

Kontrolą objęto sprawy z zakresu świadczenia za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia oraz jednorazowego świadczenia na utrzymanie. Do realizacji ww. zadań Dyrektor Ośrodka została upoważniona, na mocy postanowień ustawy o pomocy, przez Burmistrza Miasta i Gminy Wronki:

- od 15 marca 2022 r., do przyjmowania wniosków i prowadzenia postępowań oraz wydawania decyzji w sprawach przyznawania obywatelom Ukrainy pomocy w postaci jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 zł na osobę, przeznaczonego na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe⁸,
- od 24 marca 2022 r., do przyjmowania wniosków, ich rozpatrywania i weryfikowania, prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w sprawach świadczeń pieniężnych w kwocie 40 zł na osobę dziennie, przysługujących z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy⁹,
- od 6 maja 2022 r., do prowadzenia spraw dotyczących przyjmowania wniosków, ich weryfikacji i rozpatrywania oraz podejmowania rozstrzygnięć w sprawach świadczeń pieniężnych w kwocie 40 zł na osobę dziennie przysługujących z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy¹⁰.

(dowód: akta kontroli str. 4, 5, 90)

Na realizację ww. zadań Ośrodek otrzymał środki finansowe:

- 1) świadczenie pieniężne z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy:
 - w 2022 r.: 3 482 184 zł¹¹ z Funduszu Pomocy, z czego wykorzystano 3 413 467,24 zł (98%), w tym 3 396 033,62 zł (98%) na wypłatę świadczeń, a 17 433,62 zł na koszty obsługi,
 - w 2023 (do 30 kwietnia): 745 344 zł z Funduszu Pomocy, z czego na wypłatę świadczeń wykorzystano 739 440 zł (99%), nie naliczono natomiast z tego tytułu kosztów obsługi;
- 2) świadczenie pieniężne 300 zł na utrzymanie przysługujące obywatelom Ukrainy:
 - w 2022 r.: 570 996 zł¹² z Funduszu Pomocy, z czego wykorzystano 562 535,86 zł (99%), w tym 551 717,93 zł (97%) na wypłatę świadczeń, a 10 817,93 zł na koszty obsługi,
 - w 2023 r. (do 30 kwietnia): 76 800 zł, z czego na wypłatę świadczeń wykorzystano 35 700 zł (46%); nie naliczono natomiast z tego tytułu kosztów obsługi.

(dowód: akta kontroli str. 9-12)

Na potrzeby gromadzenia i wydatkowania środków z Funduszu Pomocy wydzielony został rachunek bankowy¹³. Umowę o prowadzenie rachunku Dyrektor Ośrodka

⁸ Zarządzenie Burmistrza Miasta i Gminy Wronki nr 18/Or/2022 z 15 marca 2022 r.

⁹ Zarządzenie Burmistrza Miasta i Gminy Wronki nr 23/Or/2022 z 24 marca 2022 r.; zarządzenie utraciło moc 6 maja 2022 r.

¹⁰ Zarządzenie Burmistrza Miasta i Gminy Wronki nr 34/Or/2022 z 6 maja 2022 r.

¹¹ 100% środków ujętych w planie wydatków.

¹² *Ibidem*.

¹³ Rachunek otwarty pod nazwą „Pomoc obywatelom Ukrainy”.

zawarła 18 marca 2022 r. Gromadzono na nim i wydatkowano środki na realizację wszystkich zadań finansowanych środkami z Funduszu Pomocy.

(dowód: akta kontroli str. 46)

Zasady (politykę) rachunkowości Ośrodka dostosowano do potrzeb obsługi środków Funduszu Pomocy 6 kwietnia 2022 r.¹⁴, w sposób umożliwiający wyodrębnienie każdej operacji gospodarczej oraz sporządzenie sprawozdań z wykorzystania środków Funduszu, ze szczegółowością dział, rozdział, paragraf klasyfikacji budżetowej¹⁵. Operacje były księgowane na kontach: 240 „pozostałe rozrachunki” (wn) i 130 „rachunek bieżący jednostek budżetowych” (ma).

(dowód: akta kontroli str. 14-18, 47-89)

Przyjmowanie wniosków, weryfikacja danych i warunków przyznania świadczenia oraz przygotowanie informacji lub decyzji dotyczących przyznania lub odmowy świadczenia były wykonywane przez pracowników socjalnych zatrudnionych w Ośrodku, w ramach ich stałych obowiązków służbowych. Dlatego, jak wskazała Dyrektor Ośrodka, wykonywanie tych zadań nie wymagało zmiany zakresu obowiązków służbowych tych osób. Do zadania związanego z wypłatą świadczenia pieniężnego z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy przydzielono dwie pracownice socjalne, a jednorazowego świadczenia pieniężnego – trzy pracownice socjalne. Wypłatą świadczeń, w ramach stałych obowiązków służbowych, zajmowały się pracownice działu księgowego. Do pomocy w przyjmowaniu wniosków oraz weryfikacji warunków zakwaterowania i zapewnienia wyżywienia w miejscu zakwaterowania, na podstawie umowy zlecenia, zatrudniono czterech obywateli Ukrainy. Osoby te, jak wskazała Dyrektor Ośrodka, przebywały w Polsce od dłuższego czasu i sprawnie komunikowały się ustnie i pisemnie w języku polskim.

(dowód: akta kontroli str. 8)

W Ośrodku nie ustalono pisemnej procedury postępowania w sprawach o wypłatę świadczenia za zapewnienie wyżywienia i zakwaterowania obywatelom Ukrainy i jednorazowego świadczenia dla obywateli Ukrainy na utrzymanie. Pracownicy Ośrodka, jak wyjaśniła Dyrektor, brali udział w szkoleniach i spotkaniach z prawnikiem, na których omawiano najbardziej odpowiednie formy prowadzenia takich spraw. Ustnie ustalono, że po przyjęciu wniosku pracownicy: weryfikowali w systemie Empatia (Helios) nr PESEL i status UKR osób zakwaterowanych, w Straży Granicznej datę wjazdu na terytorium Polski; wprowadzali wniosek do systemu Źródło i porównywali status UKR i datę przekroczenia granicy oraz sprawdzali, czy nie występował konflikt z zakwaterowaniem w innym miejscu na terenie Polski; wprowadzali wniosek do systemu Elpis służącego do wypłaty świadczenia i porównywali z innymi wnioskami złożonymi wcześniej na wskazane we wniosku osoby; w przypadku wątpliwości, np. gdy występowały różnice między treścią wniosku, a danymi uzyskanymi z dostępnych systemów, wnioskodawców telefonicznie wzywano do złożenia wyjaśnień.

(dowód: akta kontroli str. 22-23)

¹⁴ Zarządzenie nr 2/2022 Dyrektora Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we Wronkach z dnia 6 kwietnia 2022 r. w sprawie wprowadzenia zasad (polityki) rachunkowości.

¹⁵ Dział 852 Pomoc społeczna, rozdział, rozdział 85231 Pomoc dla cudzoziemców § 3280 Świadczenia na rzecz osób fizycznych – dot. świadczenia za zapewnienie wyżywienia i zakwaterowania; dział 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, rozdział 85395 Pozostała działalność § 3290 Świadczenia na rzecz osób fizycznych – dot. jednorazowego świadczenia na utrzymanie.

W 2022 r. w Ośrodku złożono 1004, a w 2023 r. (do 30 kwietnia) 322 wnioski o wypłatę świadczenia pieniężnego z tytułu zakwaterowania i wyżywienia obywateli Ukrainy oraz 1124 i 99 wniosków w sprawie jednorazowego świadczenia pieniężnego przysługującego obywatelom Ukrainy. Według danych Ośrodka, ze świadczeń pieniężnych z tytułu zakwaterowania i wyżywienia oraz zbiorowego zakwaterowania i wyżywienia obywateli Ukrainy w 2022 r. skorzystało 1256 osób, a w 2023 (do 30 kwietnia) 134 osoby. Jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 300 zł na utrzymanie wypłacono w 2022 r. 1803 osobom, a w 2023 r. (do 30 kwietnia) 119 osobom.

(dowód: akta kontroli str. 27)

Szczegółową analizą objęto wybrane losowo 40 sprawy z zakresu wypłaty świadczenia pieniężnego z tytułu zakwaterowania i wyżywienia obywateli Ukrainy¹⁶ oraz 20 spraw o wypłatę jednorazowego świadczenia pieniężnego 300 zł przysługującego obywatelom Ukrainy¹⁷. I tak:

1) świadczenie z tytułu zakwaterowania i wyżywienia obywateli Ukrainy:

a) sprawy zakończone wypłatą świadczenia:

- wszystkie wnioski złożono na druku zgodnym ze wzorem określonym w załączniku do rozporządzenia w sprawie wzoru wniosku o świadczenie pieniężne za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy przybywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z działaniami wojennymi¹⁸; wnioski były kompletne i zawierały dane i informacje, o których mowa w art. 13 ust. 4 pkt 1 – 11 ustawy o pomocy, z wyjątkiem trzech wniosków¹⁹, w których nie wskazano adresu poczty elektronicznej (art. 13 ust. 4 pkt 9); wnioskodawcy, którzy nie podali takiego adresu, jak wyjaśniła Dyrektor Ośrodka, byli informowani o możliwości osobistego odebrania rozstrzygnięcia w siedzibie Ośrodka;
- dane osób, na które złożono wniosek w każdym przypadku były weryfikowane; każdorazowo, w oparciu o kserokopię dokumentów (np. paszportu obywatela Ukrainy, powiadomienia o nadaniu numeru PESEL) lub dane w programie Helios – pomoc społeczna, weryfikacji podlegały: czas przybycia obywatela Ukrainy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, numer PESEL i status cudzoziemca; potwierdzeniem weryfikacji, w 26 z 30 objętych analizą sprawach, były kserokopie dokumentów lub wydruk z programu Helios dołączone do akt sprawy; do akt czterech spraw²⁰ nie dołączono lub dołączono część dokumentów (kopii lub wydruku z programu) potwierdzających weryfikację danych obywateli Ukrainy; jak wyjaśniła Dyrektor Ośrodka: w czasie weryfikacji części z tych wniosków nie wszystkie osoby figurowały w bazie Helios, obywatel Ukrainy już nie przebywał u wnioskodawcy, wnioskodawca nie posiadał kopii dokumentów, a Ośrodek nie miał dostępu do systemu Źródło (sprawy 9/2022, 59/2022); wówczas opierano się na - będącym integralną częścią wniosku - oświadczeniu złożonym pod rygorem odpowiedzialności karnej za podanie

¹⁶ 30 spraw zakończonych udzieleniem świadczenia i 10, które zakończyły się odmową wypłaty świadczenia.

¹⁷ 15 spraw zakończonych udzieleniem świadczenia i pięć, które zakończyły się odmową udzielenia świadczenia.

¹⁸ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 marca 2022 r. w sprawie wzoru wniosku o świadczenie pieniężne za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy przybywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z działaniami wojennymi (Dz. U. Nr 608, ze sprost. i zm.).

¹⁹ Wnioski (według numeru pozycji w rejestrze wniosków): 310/2022, 410/2022, 611/2022.

²⁰ Wnioski (według numeru pozycji w rejestrze wniosków): 9/2022, 59/2022, 39/2023, 71/2023.

- nieprawdziwych danych; w jednym przypadku wnioskodawca został skierowany przez Urząd Miasta i Gminy Wronki do ośrodka będącego miejscem zbiorowego zakwaterowania, a w takich przypadkach weryfikacja na etapie rozpatrywania wniosku nie była wymagana (sprawa 39/2023); w jednym przypadku dane zweryfikowano w bazie PESEL i systemie Źródło, a pracownik znający język ukraiński przetłumaczył dostarczone orzeczenie, z którego wynikały przesłanki do przedłużenia wypłaty świadczenia (sprawa 71/2023);
- weryfikacji podlegały przesłanki przedłużenia okresu wypłaty świadczenia, o których mowa w § 4 rozporządzenia w sprawie maksymalnej wysokości świadczenia (...) ²¹ - siedem spraw; w aktach spraw znajdowała się dokumentacja lub wydruk z programu Helios potwierdzające, że obywatel Ukrainy był: kobietą która ukończyła 60 rok życia (§ 4 ust. 1 pkt 4, pięć spraw), osobą posiadającą orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności (§ 4 ust. 1 pkt 1 i 2, dwie sprawy),
 - w terminie wskazanym w § 3 ust. 2 rozporządzenia w sprawie maksymalnej wysokości świadczenia, tj. w terminie miesiąca od dnia złożenia w Ośrodku rozpatrzono 29 wniosków; za datę rozpatrzenia wniosku uznano dzień zgłoszenia zapotrzebowania na środki na wypłatę świadczenia, po zweryfikowaniu danych wskazanych we wniosku i potwierdzeniu zasadności wypłaty świadczenia; jak wyjaśniła Dyrektor Ośrodka, „zapotrzebowanie na środki pieniężne składa się za faktycznie rozpatrzone wnioski. Po otrzymaniu dotacji następuje wypłata świadczeń na konkretne wnioski, np. zapotrzebowanie nr 10/2023 złożono na 56 wniosków na kwotę 96 320,00 zł i tylko te świadczenia mogą być z tej transzy wypłacone.” Dyrektor Ośrodka dodała, że „przepływ środków po złożonym (...) zapotrzebowaniu był nieregularny. Niekiedy przekazanie środków (...) było opóźnione o dwa miesiące. Wnioski, które były rozpatrzone i zapotrzebowanie na nie zostało niezwłocznie złożone czekały dłuższy czas na zasilenie finansowe. (...) zapotrzebowanie na środki finansowe mogło nastąpić po rozpatrzeniu puli wniosków i kwota zapotrzebowania była (...) zależna od ilości wniosków, ilości osób i dni wynikających z tych wniosków. Tym samym transza, która do nas dotarła, niejednokrotnie doganiała już kolejne zapotrzebowania złożone na kolejne rozpatrzone wnioski”; Ośrodek w 2022 r. zgłaszał zapotrzebowanie na środki 18, a w 2023 r. (do 30 czerwca) 11 razy. Od dnia zgłoszenia zapotrzebowania do otrzymania środków miało w 2022 r. od dziesięciu do 65 dni, a w 2023 r. (30 czerwca) – od dwóch do 21 dni;
 - w jednym przypadku od złożenia wniosku do jego rozpatrzenia minęło 149 dni, co wynikało ze skierowania do policji zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa ²² (policja nie wszczęła postępowania);
 - we wszystkich przypadkach świadczenie wypłacono w prawidłowej kwocie wynikającej z wniosku i na rachunek bankowy wskazany we wniosku; wypłata następowała w dniu sporządzenia informacji o przyznaniu świadczenia (28

²¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 maja 2022 r. w sprawie maksymalnej wysokości świadczenia pieniężnego przysługującego z tytułu zapewnienia zakwaterowania i żywienia obywatelom Ukrainy oraz warunków przyznawania tego świadczenia i przedłużania jego wypłaty (Dz. U. poz. 1020, ze zm.), obowiązujące od 14 maja 2022 r.; wcześniej, od 16 marca 2022 r. obowiązywało rozporządzenie Rady Ministrów z 15 marca 2022 r. w sprawie maksymalnej wysokości świadczenia pieniężnego przysługującego z tytułu zapewnienia zakwaterowania i żywienia obywatelom Ukrainy oraz warunków przyznawania tego świadczenia i przedłużania jego wypłaty (Dz.U. poz. 605, ze zm.), dalej: rozporządzenie w sprawie maksymalnej wysokości świadczenia.

²² Wniosek (według numeru pozycji w rejestrze wniosków) 511/2022.

spraw) lub następnego dnia; wszystkie wypłaty ujęto w księgach rachunkowych zgodnie z treścią ekonomiczną wydatku²³;

- w pięciu sprawach²⁴, przed przyznaniem i wypłatą świadczenia, pracownik socjalny sprawdził warunki pobytu w miejscu wskazanym we wniosku jako miejsce zamieszkania (zakwaterowania) obywatela Ukrainy; we wszystkich tych przypadkach, w obecności tłumacza, potwierdzono, że wnioskodawca nie pobierał opłat za pobyt i zapewnił wyżywienie obywatelom Ukrainy; według Dyrektora Ośrodka, weryfikacji w pierwszej kolejności podlegały wnioski, w których osoby zakwaterowane były zgłaszane do świadczenia po raz pierwszy; następnie, w ramach możliwości Ośrodka, weryfikowane były pozostałe wnioski, w zależności od dostępności obywateli Ukrainy w miejscu zakwaterowania; w sumie pracownicy Ośrodka, od 24 lutego 2022 r. do 30 czerwca 2023 r., zweryfikowali zapewnienie w miejscu zakwaterowania warunków przez 300 wnioskodawców (172 wizyty w okresie od 24 lutego do 31 grudnia 2022 r., 62 wizyty w od 1 stycznia do 30 kwietnia 2023 r. i 66 wizyt od 1 maja do 30 czerwca 2023 r.);

(dowód: akta kontroli str. 22-27, 32-34)

b) sprawy zakończone odmową wypłaty świadczenia:

- wszystkie wnioski złożono na druku zgodnym ze wzorem określonym w załączniku do rozporządzenia w sprawie wzoru wniosku o świadczenie pieniężne za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy przybywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z działaniami wojennymi; pięć wniosków było kompletnych i zawierało dane i informacje, o których mowa w art. 13 ust. 4 pkt 1 – 11 ustawy o pomocy; w niekompletnych wnioskach: nie wskazano imienia i nazwiska oraz numeru PESEL osoby przyjętej do zakwaterowania²⁵ (art. 13 ust. 4 pkt 4), oświadczeń składającego wniosek: o zapewnieniu zakwaterowania i wyżywienia; że za osobę przyjętą do zakwaterowania na wskazany okres nie wypłacono już świadczenia; że za wskazany we wniosku okres nie otrzymano dodatkowego wynagrodzenia, w tym za wynajem²⁶ (art. 13 ust. 4 pkt 5, 10 i 11), nie podano adresu poczty elektronicznej²⁷ (art. 13 ust. 4 pkt 9);
- dane osób, na które złożono wniosek w każdym przypadku były weryfikowane w oparciu o kserokopię dokumentów (np. paszportu obywatela Ukrainy, powiadomienia o nadaniu numeru PESEL) lub dane w programie Helios – pomoc społeczna; weryfikacji podlegały: czas przybycia obywatela Ukrainy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, numer PESEL i status cudzoziemca, a w jednym przypadku²⁸ pracownik socjalny dodatkowo sprawdził, w obecności tłumacza, warunki pobytu w miejscu wskazanym we wniosku jako miejsce zamieszkania (zakwaterowania) obywatela Ukrainy; w dwóch przypadkach do akt sprawy²⁹ nie dołączono dokumentów (kopii lub wydruku z programu) potwierdzających weryfikację danych obywateli Ukrainy; jak wyjaśniła Dyrektorka Ośrodka wnioskodawców wezwano do dostarczenia dokumentów, a wobec ich

²³ Klasyfikacja budżetowa: dział 852 Pomoc społeczna, rozdział 85231 Pomoc dla cudzoziemców, § 3280 Świadczenia na rzecz osób fizycznych.

²⁴ Wnioski (według numeru pozycji w rejestrze wniosków): 109/2022, 310/2022, 360/2022, 292/2022, 200/2023.

²⁵ Wniosek (według numeru pozycji w rejestrze wniosków) 155/2022.

²⁶ Wniosek (według numeru pozycji w rejestrze wniosków) 327/2022.

²⁷ Wnioski (według numeru pozycji w rejestrze wniosków): 643/2022, 694/2022, 850/2022.

²⁸ Wniosek (według numeru pozycji w rejestrze wniosków) 373/2022.

²⁹ Wnioski (według numeru pozycji w rejestrze wniosków): 155/2022, 327/2022.

niedostarczenia i braku możliwości zweryfikowania danych (w jednej sprawie), stwierdzenia nienadania numeru PESEL ze statusem UKR obywatelowi Ukrainy (w drugiej sprawie), świadczenia nie przyznano;

- w sześciu przypadkach³⁰ odmówiono wypłaty świadczenia, a uzasadnienie odmowy przekazano wnioskodawcom; przyczyną odmowy były: niewskazanie, mimo wezwania do uzupełnienia, numeru PESEL ze statusem UKR obywatela Ukrainy (art. 13 ust. 4 pkt 4 ustawy o pomocy, dwie sprawy), złożenie wniosku za okres po upływie 120 dni od dnia przybycia obywatela Ukrainy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 13 ust. 1 ustawy o pomocy, jedna sprawa), niespełnienia któregoś z kryteriów uzasadniających przedłużenie okresu wypłaty świadczenia, o których mowa w § 4 rozporządzenia w sprawie maksymalnej wysokości świadczenia (dwie sprawy), niespełnienie przez wnioskodawcę warunku zapewnienia wyżywienia, o którym mowa w art. 13 ust. 1 ustawy o pomocy (jedna sprawa), co ustalono w ramach weryfikacji w miejscu zakwaterowania obywatela Ukrainy; w ostatnim z wymienionych przypadków³¹, w którym doszło do poświadczenia przez wnioskodawcę nieprawdy, Ośrodek dotychczas nie podjął działań będących konsekwencją złożenia nieprawdziwego oświadczenia; Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że w tej sprawie zapobieżono wypłacie prawdopodobnie nienależnego świadczenia i dodała, że sprawa nie jest jednoznaczna, „słowo występuje przeciw słowu” i dlatego nie były podejmowane dalsze działania; według Dyrektora Ośrodka, na odstąpienie od dalszych działań wpłynęło znaczące odformalizowanie procedur, w szczególności niestosowanie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego; Dyrektor zadeklarowała też, że Ośrodek skieruje sprawę do właściwych organów ścigania; według wyjaśnień Dyrektora, w Ośrodku weryfikuje się, poprzez wywiad w miejscu zakwaterowania, każdy przypadek zgłoszenia ewentualnych nieprawidłowości; weryfikacje pokazały, że część problemów wynika z bariery językowej, czy np. oczekiwania przez obywateli Ukrainy artykułów wykraczających poza produkty pierwszej potrzeby; w przypadku wniosków, w których uzyskano informacje o niespełnieniu którejkolwiek z przesłanek, gdy świadczenie już wypłacono, zawiadamiano policję; w jednym przypadku, w związku ze złożeniem fałszywego oświadczenia o liczbie dni pobytu obywateli Ukrainy, wpłacone świadczenie zostało zwrócone; w przypadku sześciu innych spraw, po zgłoszeniu policji informacji o złożeniu nieprawdziwego oświadczenia o zapewnieniu bezpłatnego wyżywienia i zakwaterowania, postępowania zostały umorzone;
- w czterech sprawach³², gdy wnioski o świadczenie złożono po upływie miesiąca od ostatniego dnia okresu objętego wnioskiem, zgodnie z dyspozycją art. 13 ust. 1f ustawy o pomocy, wnioski pozostawiono bez rozpoznania, o czym powiadomiono wnioskodawców;

(dowód: akta kontroli str. 38-39)

2) jednorazowe świadczenie pieniężne 300 zł przeznaczone na utrzymanie:

a) sprawy zakończone wypłatą świadczenia:

- wszystkie wnioski złożono na jednolitym, stosowanym w Ośrodku druku obejmującym dane, o których mowa w art. 31 ust. 5 ustawy o pomocy;

³⁰ Wnioski (według numeru pozycji w rejestrze wniosków): 155/2022, 327/2022, 373/2022, 643/2022, 788/2022, 850/2022.

³¹ Wniosek (według numeru pozycji w rejestrze wniosków) 373/2022.

³² Wnioski (według numeru pozycji w rejestrze wniosków): 675/2022, 687/2022, 694/2022, 727/2022.

wszystkie wnioski były kompletne; wzór wniosku do stosowania przekazał Wielkopolski Urząd Wojewódzki;

- dane wnioskodawców w każdym przypadku były weryfikowane; każdorazowo, w oparciu o kserokopię dokumentów (np. paszportu obywatela Ukrainy, powiadomienia o nadaniu numeru PESEL) lub dane w programie Helios – pomoc społeczna, weryfikacji podlegały: potwierdzenie legalnego wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, posiadanie numeru PESEL i status cudzoziemca; ewentualne wcześniejsze pobranie świadczenia;
- we wszystkich przypadkach świadczenie wypłacono na rachunek bankowy wskazany we wniosku; wypłata w prawidłowej kwocie następowała w terminie od jednego do 32 dni od dnia złożenia wniosku; wszystkie wypłaty ujęto w księgach rachunkowych zgodnie z treścią ekonomiczną wydatku³³;

(dowód: akta kontroli str. 35-36)

b) sprawy zakończone odmową wypłaty świadczenia:

- wszystkie wnioski złożono na jednolitym, stosowanym w Ośrodku druku, obejmującym dane, o których mowa w art. 31 ust. 5 ustawy o pomocy; wszystkie wnioski były kompletne;
- dane wnioskodawców w każdym przypadku były weryfikowane; każdorazowo, w oparciu o kserokopię dokumentów (np. paszportu obywatela Ukrainy, powiadomienia o nadaniu numeru PESEL) lub dane w programie Helios – pomoc społeczna, weryfikacji podlegały: potwierdzenie legalnego wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, posiadanie numeru PESEL i statusu cudzoziemca; ewentualne wcześniejsze pobranie świadczenia; w trzech sprawach wypłaty świadczenia odmówiono z powodu przybycia wnioskodawcy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed 24 lutego 2022 r., co było zgodne z dyspozycją art. 31 ust. 1 w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy o pomocy, a w dwóch sprawach, zgodnie z dyspozycją art. 31 ust. 1 ustawy o pomocy, z powodu wcześniejszego pobrania tego świadczenia;
- we wszystkich przypadkach, zgodnie z dyspozycją art. 31 ust. 6 ustawy o pomocy, odmowa została wydana w formie decyzji; wszystkie decyzje wydano w terminie wynikającym z art. 35 Kodeksu postępowania administracyjnego³⁴.

(dowód: akta kontroli str. 37)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje wniosków.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

³³ Klasyfikacja budżetowa: dział 852 Pomoc społeczna, rozdział 85231 Pomoc dla cudzoziemców, § 3280 Świadczenia na rzecz osób fizycznych;

³⁴ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2023 r. poz. 775, ze zm.).

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Poznań, 1 września 2023 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontrolerzy:

Dyrektor

Joanna Kozak
doradca ekonomiczny

z up. Artur Piętas
p.o. Wicedyrektor

.....
podpis

.....
podpis

Tomasz Juskiewicz
starszy inspektor kontroli państwowej

.....
podpis